

Lägesrapport år 2024

Samlad statistik om FoU, med fokus på medicin och hälsovetenskap
- trender över tid och internationella jämförelser

November 2024

Förord

Medicinsk forskning och utveckling räddar liv och ger oss en ökad livskvalitet. Samtidigt bidrar det till landets ekonomiska välbefinnande genom en friskare – och därmed i högre grad arbetsför – befolkning. Hälsovinsten har till exempel inom hjärt-kärlsjukdomar uppgått till mellan 497 och 995 miljarder kronor under en 40-årsperiod. Ett exempel på räddade liv är att 85 procent av alla barn som får en cancerdiagnos idag överlever, jämfört med 13 procent på 1950-talet. Trots forskningens stora betydelse för människors hälsa, motsvarade de statliga investeringarna i medicinsk och hälsovetenskaplig forskning endast 1,47 öre per vårdkrona år 2022. Det är en sänkning från över 2 öre per vårdkrona år 2010. Vi föreslår istället en höjning till 4 öre per vårdkrona, för att möjliggöra ökad prevention, effektivare diagnostik och bättre behandlingsmetoder.

Medicinsk forskning bidrar även avsevärt till landets välbefinnande genom att utgöra basen för Sveriges tredje största exportsektor. Tittar vi enbart på medicinska och farmaceutiska produkter exporterades de till ett värde av 152,5 miljarder kronor – ett värde som under en tioårsperiod har ökat med 180 procent.

Trots de stora värdena för Sverige och dess medborgare ökade de statliga investeringarna i medicinsk och hälsovetenskaplig forskning med mindre än en procent under förra mandatperioden. Med inflationen inräknad utgör detta i realiteten en minskning, vilket resulterar i en forskningsskuld som behöver justeras om vi som land fortsatt ska vara konkurrenskraftiga inom life science-området.

I en internationell jämförelse av länders totala forskningsinvesteringar som andel av BNP mellan åren 2012 och 2022 har Sverige haft en svag tillväxt med i snitt 0,5 procent per år. Det kan jämföras med exempelvis Storbritannien som haft en motsvarande genomsnittlig årlig tillväxt på över 5 procent under dessa tio år.

Av de totala forskningsinvesteringarna i Sverige står företagssektorn för över 70 procent. Företagens investeringar är oerhört viktiga för Sverige och får aldrig tas för givna då konkurrensen är stenhård. Dessvärre visar statistiken att Sverige blir omkörnt. Företagens investeringar i FoU som andel av BNP har minskat med 16 procent mellan åren 2001 och 2022. Jämförelsevis har motsvarande investeringar i Danmark ökat med nära 12 procent. Inom hela EU ökade företagens investeringar med 30 procent under samma period.

I Finland har regeringen bestämt sig för att öka den totala statliga finansieringen i FoU till 1,2 procent av BNP fram till 2030. Sveriges statliga investeringar i FoU låg år 2023 på 0,75 procent av BNP (gäller totala FoU-investeringar inklusive försvar). Nivån beräknas ligga kvar för år 2024 enligt preliminära data. Om man i ett räkneexempel lägger till svenska regeringens hela aviserade ökning (6,5 miljarder kronor) på SCB:s beräknade nivåer av FoU-anslag och BNP i Sverige för år 2024, så skulle de statliga investeringarna motsvara 0,85 procent av BNP – fortfarande långt från vårt grannlands beslut om ökning.

Vi har fortfarande goda förutsättningar som land, men nu krävs det att regeringen i kommande budgetar och i forsknings- och innovationspropositionen visar att vi verkligen är ett land där staten investerar starkt i området. Sverige behöver satsa för att återta positionen som en ledande kunskapsnation, inte minst inom life science.

Anna Nilsson Vindefjärd
Generalsekreterare

Lena Gustafsson
Ordförande Forska!Sverige

Innehållsförteckning

Förord	3
Hälso- och sjukvårdskostnader	5
1. Kostnader för hälso- och sjukvård	6
2. Satsningar på FoU inom medicin och hälsovetenskap i relation till vårdkostnader	7
Investeringar i forskning och utveckling	8
3. Totala FoU-investeringar - <i>internationell jämförelse</i>	9
4. Genomsnittlig årlig tillväxt för total FoU som andel av BNP - <i>internationell jämförelse</i>	10
5. Företagens FoU-investeringar i Sverige	11
6. Företagens FoU-investeringar – <i>internationell jämförelse</i>	12
7. Statliga investeringar i civil FoU	13
8. Statliga investeringar i civil FoU – <i>internationell jämförelse</i>	14
9. Statliga investeringar i FoU inom medicin och hälsovetenskap respektive övrig civil FoU	15
10. Statliga investeringar i FoU inom medicin och hälsovetenskap som andel av BNP	16
11. Ökning av anslag för medel till forskning och utbildning på forskarnivå hos de statliga lärosätena	17
Vetenskaplig kvalitet	18
12. Vetenskaplig kvalitet inom medicin och hälsovetenskap – <i>internationell jämförelse</i>	19
Kliniska prövningar	20
13. Antal ansökningar om kliniska läkemedelsprövningar	21
Företag	22
14. Läkemedelsföretagens FoU-investeringar	23
15. Antal årsarbeten för forskning och utveckling i läkemedelsföretag	24
16. Sveriges läkemedelsexport	25
Tillgänglighet	26
17. Tillgänglighet av läkemedel som blivit EU-godkända år 2019 till 2022	27

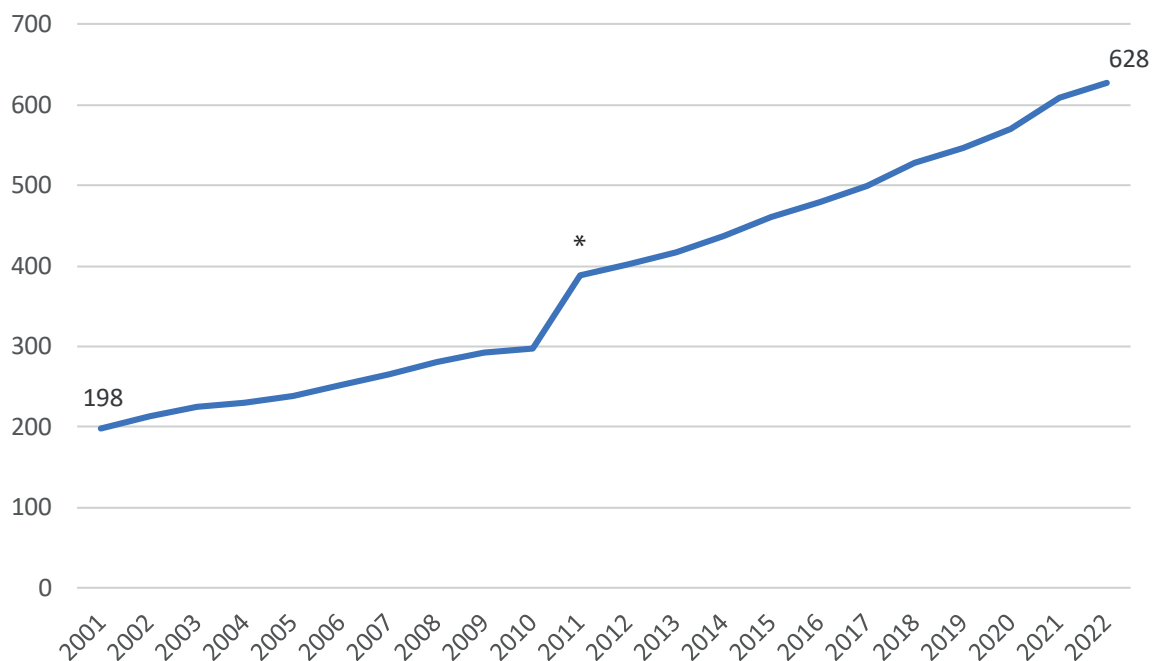
I rapporten redovisas senast tillgängliga data för respektive indikator och redovisade årtal kan därför skilja sig mellan de olika indikatorerna. Belopp anges i löpande priser, om inte annat anges.

Hälsa- och sjukvårdskostnader

1. Kostnader för hälso- och sjukvård

Kostnaderna för hälso- och sjukvården ökar i Sverige. Preliminära beräkningar visar att kostnaderna för år 2022 uppgick till cirka 628 miljarder kronor.¹ Över 80 procent av vårdkostnaderna beräknas vara relaterade till kroniska sjukdomar som främst drabbar äldre.² Antalet personer som är 85 år eller äldre förväntas öka med nära en halv miljon, motsvarande cirka 165 procent, till år 2070.³

(miljarder kronor)

¹ SCB (2024) *Hälsoräkenskaper, Totala hälso- och sjukvårdsutgifter efter hälso- och sjukvårdsändamål (HC) och finansiär (HF) år 2001–2022*. De totala hälso- och sjukvårdskostnaderna inkluderar utgifter hos staten, kommuner, regioner samt regionsägda bolag, frivilliga sjukvårdsförsäkringar, hushållens ideella organisationer, företag och hushållens utgifter ur egen ficka. Löpande priser. Uppgifterna för 2022 är baserade på preliminära årsberäkningar av nationalräkenskaperna.

*År 2011 utökades begreppet hälso- och sjukvård, vilket innebär att tidsserien innehåller ett tidsseriebrott. Data för perioden 2001–2010 är därför inte helt jämförbara med perioden 2011–2019.

² Vårdanalys (2014) *VIP i vården – Om utmaningar i vården av personer med kronisk sjukdom*

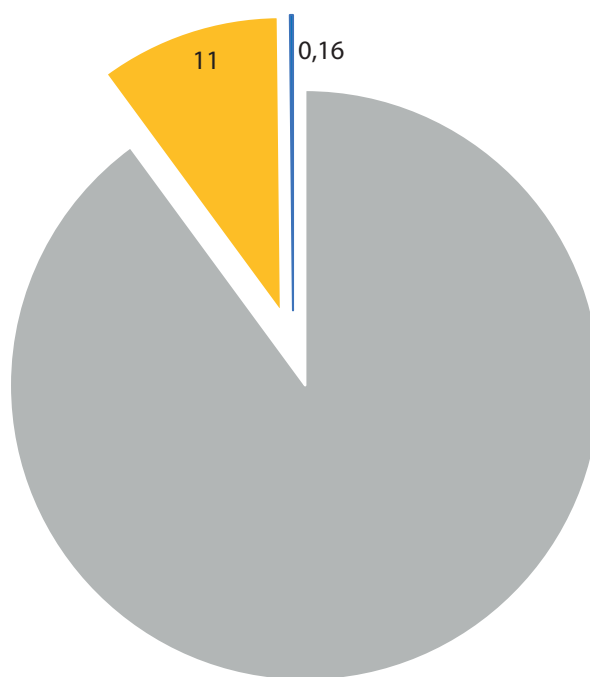
³ SCB (2024) *Sveriges framtida befolkning 2024–2070*

2. Satsningar på FoU inom medicin och hälsovetenskap i relation till vårdkostnader

De totala hälso- och sjukvårdskostnaderna beräknas år 2022 ha uppgått till 11 procent av BNP.^{1,3} Samtidigt gick 0,16 procent av BNP till medicinsk och hälsovetenskaplig forskning som kan förbättra folkhälsan och minska vårdkostnaderna, vilket innebär en nedgång jämfört med år 2017 då de statliga anslagen låg på 0,19 procent av BNP. År 2024 beräknas dessa anslag gå ner ytterligare till 0,15 procent som andel av BNP.^{2,3}

(% av BNP, år 2022)

¹ SCB (2024) *Hälsoräkenskaper, Totala hälso- och sjukvårdsutgifter efter hälso- och sjukvårdsändamål (HC) och finansiär (HF) år 2022*. De totala hälso- och sjukvårdskostnaderna inkluderar utgifter hos staten, kommuner, regioner samt regionsägda bolag, frivilliga sjukvårdsförsäkringar, hushållens ideella organisationer, företag och hushållens utgifter ur egen ficka. Löpande priser. Uppgifterna för 2022 är baserade på preliminära årsberäkningar av nationalräkenskaperna.

² SCB (2024) *Offentliga budgetanslag för FoU, mnkr efter socioekonomiska mål enligt NABS 2007 och år, data för år 2022*

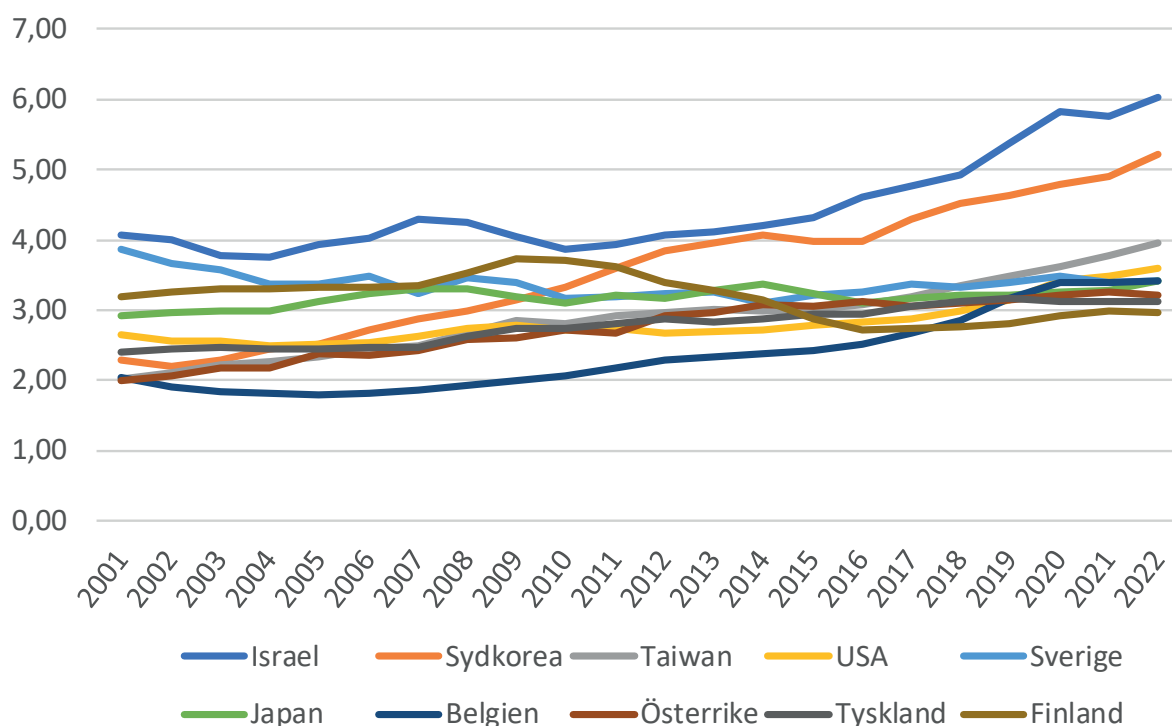
³ Konjunkturinstitutet (2024) *Prognosdatabasen, Försörjningsbalansen och BNP år 2022, uttag 2024-11-06*

Investeringar i forskning och utveckling

3. Totala FoU-investeringar – internationell jämförelse

Sverige har länge varit starkt inom forskning och utveckling med stora investeringar från företag, men trenden har under 2000-talet varit negativ. De totala investeringarna i forskning och utveckling minskade från 3,9 till 3,4 procent av BNP mellan år 2001 och år 2022.¹ Investeringarna uppgick till cirka 204 miljarder kronor år 2022.² I jämförelse mellan de tio länder som hade högst totala FoU-investeringar (2022) ligger Sverige på plats fem. År 2001 låg vi på andra plats.¹

(% av BNP)

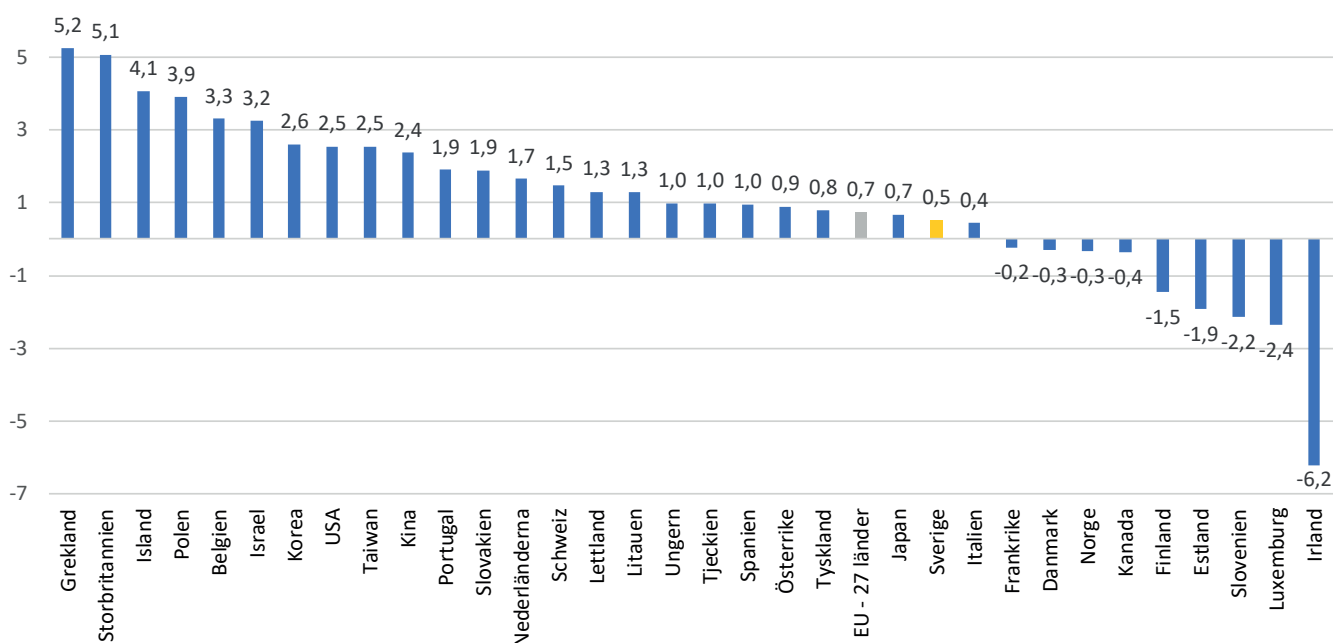
¹ OECD (2024) Main Science and Technology Indicators, Gross domestic expenditure on R&D (GERD) as percentage of GDP

² OECD (2024) Main Science and Technology Indicators, Gross domestic expenditure on R&D (GERD) in national currency

4. Genomsnittlig årlig tillväxt för total FoU som andel av BNP – internationell jämförelse

Sverige har haft en svag tillväxt för de totala investeringarna i forskning och utveckling som andel av BNP mellan år 2012 och år 2022. Sverige låg på plats 23 av 33 i en internationell jämförelse.¹

(% genomsnittlig årlig tillväxt 2012–2022)

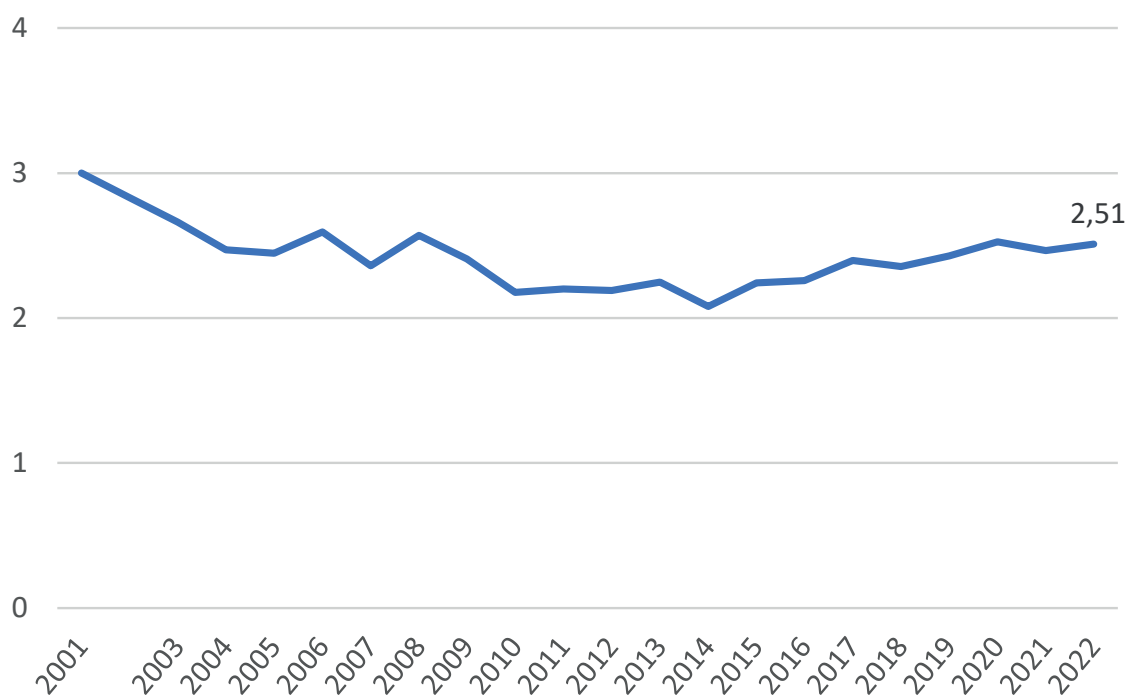

¹ OECD (2024) *Main Science and Technology Indicators, Gross domestic expenditure on R&D (GERD) as percentage of GDP*. Den genomsnittliga tillväxttakten refererar till perioden 2012-2022 eller närmast tillgängliga data (Island 2013-2022, Kina 2012-2021, Schweiz 2012-2021, Storbritannien 2012-2021). EU 27 länder från 01/02/2020.

5. Företagens FoU-investeringar i Sverige över tid

Företagens investeringar i forskning och utveckling i Sverige har minskat från 3 procent av BNP år 2001 till 2,5 procent år 2022.¹ År 2022 låg investeringarna på cirka 150 miljarder kronor.²

(% av BNP)

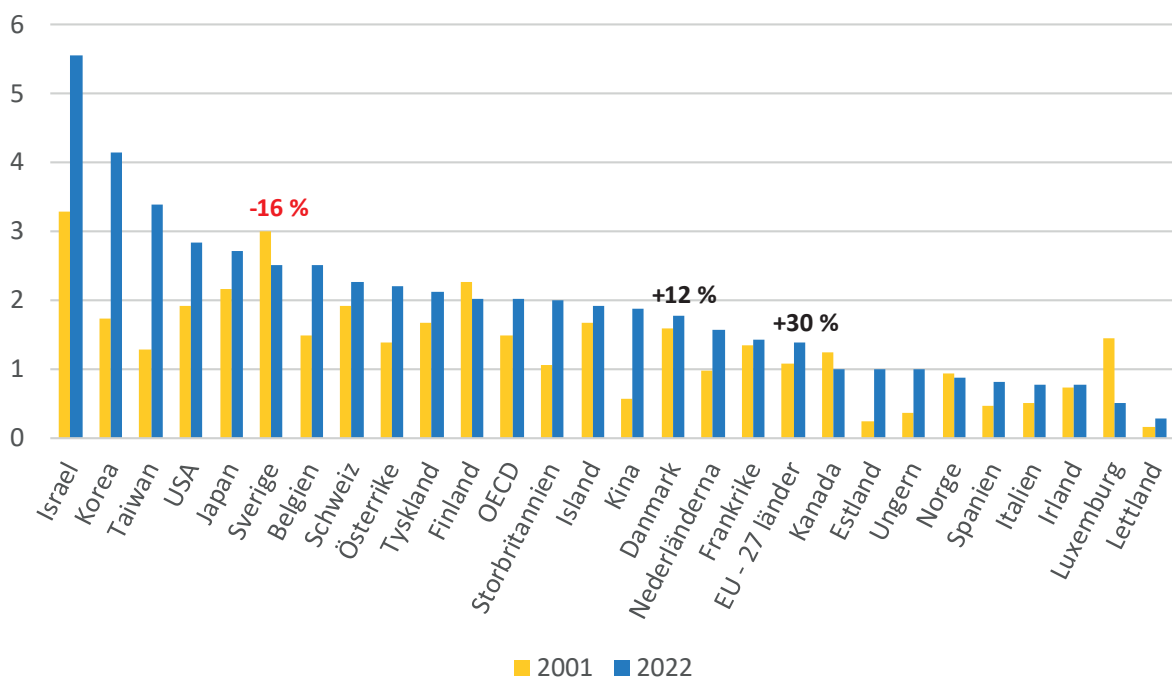
¹ OECD (2024) *Business enterprise expenditure on R&D (BERD) as a percentage of GDP* år 2001–2022. Uppgifter saknas för år 2002.

² OECD (2024) *Business enterprise expenditure on R&D (BERD) in national currency* år 2022

6. Företagens FoU-investeringar – internationell jämförelse

Företagens investeringar i forskning och utveckling som andel av BNP i Sverige minskade med 16 procent mellan år 2001 och år 2022, samtidigt som de ökade i många andra länder. Sverige gick därmed från en andra plats till en sjätte plats i en internationell jämförelse av 26 länder. Sverige har högre nivå på investeringarna än till exempel Danmark, men i Danmark ökade företagens investeringar med nära 12 procent och inom hela EU ökade företagens investeringar med 30 procent under samma period.¹

(% av BNP)

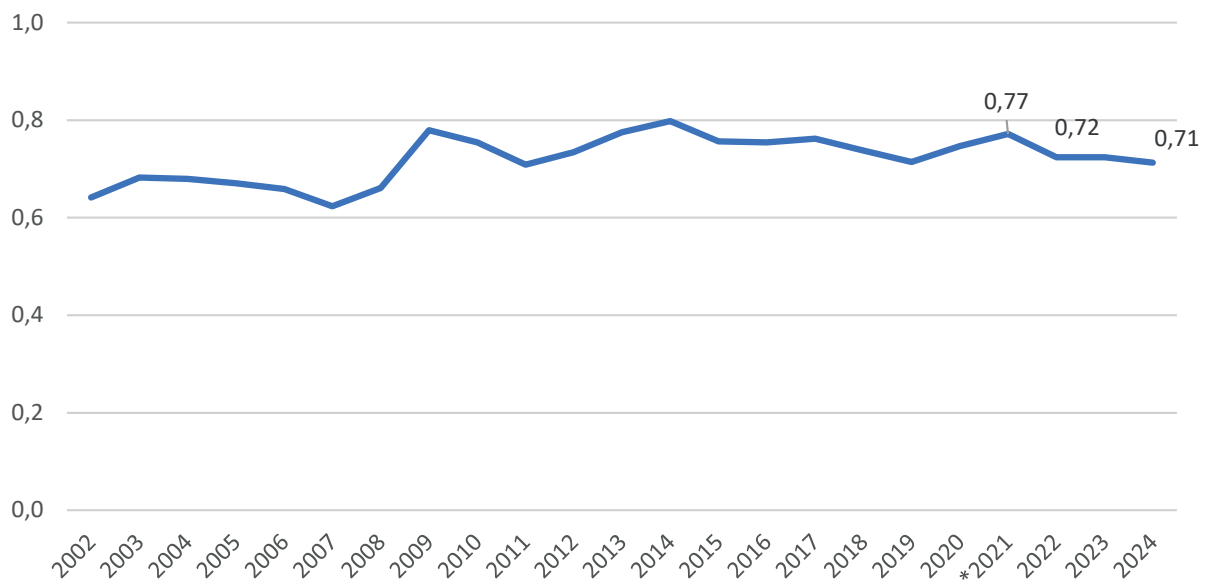

¹ OECD (2024) *Main Science and Technology Indicators, Business enterprise expenditures on R&D (BERD) as percentage of GDP*. Angivna siffror visar skillnaden i procent mellan år 2001 och år 2022, eller närmast tillgängliga årtal. Avvikelser: Schweiz 2004–2021, Österrike 2002–2022, Kina 2001–2021, Luxemburg 2003–2022.

7. Statliga investeringar i civil FoU

De statliga investeringarna i civil forskning och utveckling som andel av BNP ligger enligt prognosen för år 2024 på 0,71 procent av BNP.^{1,2} Investeringarna beräknas uppgå till cirka 45,9 miljarder år 2024, vilket är en ökning med cirka 0,9 miljarder kronor jämfört med år 2023.¹

(% av BNP)

Civil forskning och utveckling inkluderar inte medel till försvaret.

¹ SCB (2024), *Statsbudgetanalysen, FoU-medel och FoU-andelar i statsbudgeten år 2002–2024*. Angående SCB:s statistik för statliga anslag till forskning och utveckling: Från och med referensåret 2023 har framställningen av statistiken ändrats. Undersökningen bygger nu på administrativa data och koefficienter som används på varje statsanslag för att beräkna FoU-innehållet. Av ökningen på cirka 3,31 miljarder kronor mellan år 2022–2023 i löpande priser, som gäller samtliga statliga FoU investeringar inklusive medel till försvaret, så uppskattas 1,46 miljarder av denna ökning vara en direkt konsekvens av metodförändringen och avser ingen faktisk ökning.

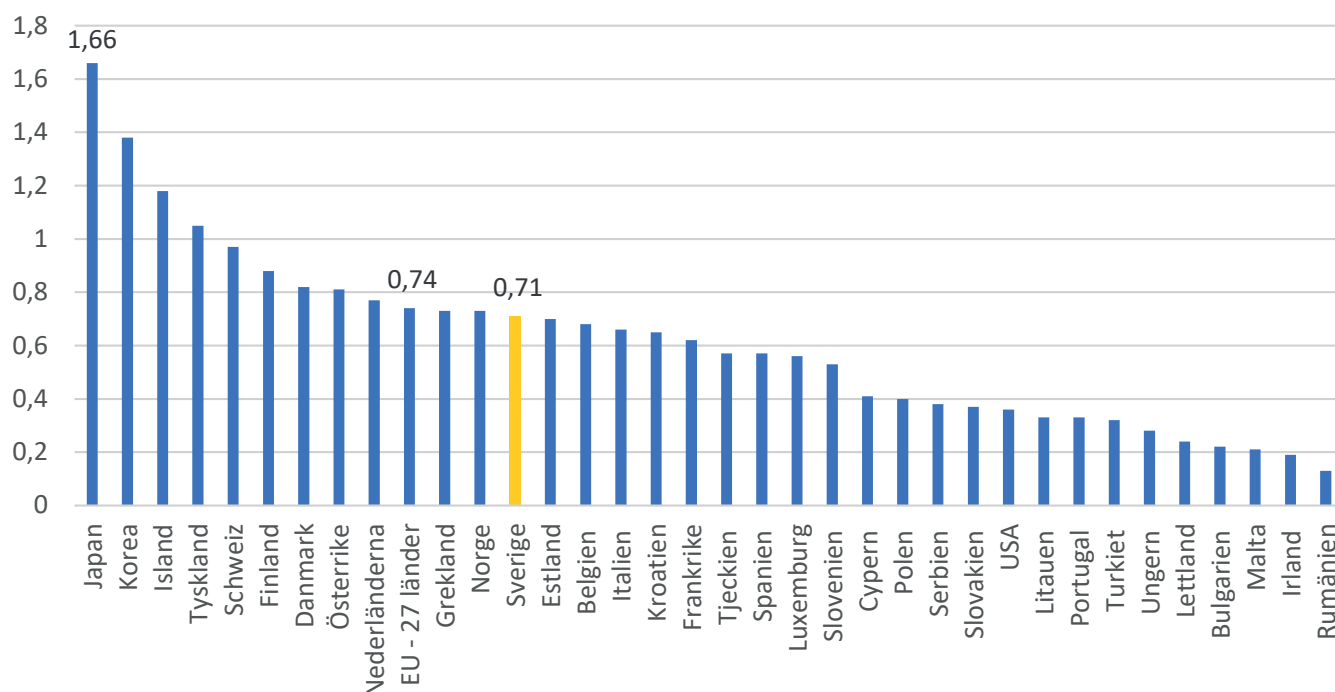
² Konjunkturinstitutet (2024) *Prognosdatabasen – Försörjningsbalans och BNP år 2002–2024, uttag 2024-11-06*

* SCB (2021) *Forskning och utveckling i Sverige 2020 – preliminär statistik*. År 2021 justerades prognosen efter vårändringsbudgeten, till skillnad från tidigare års prognoser som utgår från höstbudgeten, pga pandemin.

8. Statliga investeringar i civil FoU – internationell jämförelse

Sverige har på fem år tappat sju placeringar och låg på 12:e plats i en internationell jämförelse av 35 länder i statliga investeringar i civil forskning och utveckling som andel av BNP år 2022. Med 0,71 procent av BNP låg Sverige under EU-genomsnittet på 0,74 procent av BNP.¹

(% av BNP)

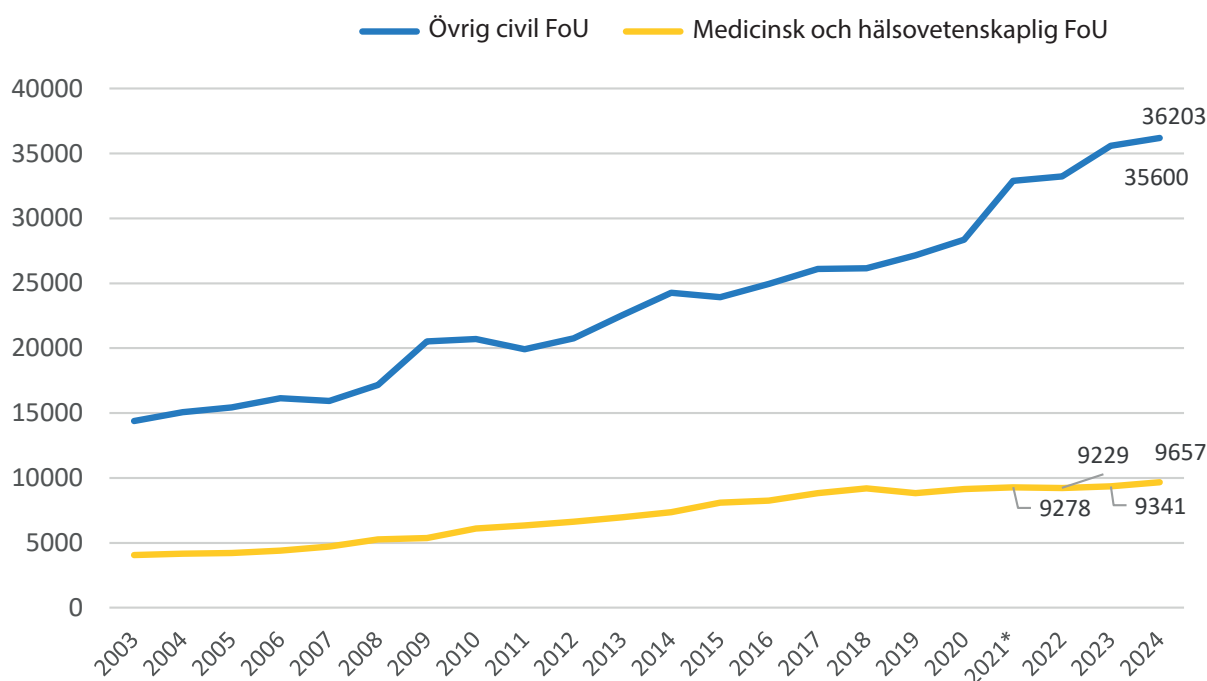

¹ Eurostat (2024) *GBARD by NABS 2007 socioeconomic objectives*. Angivna siffror avser år 2022 eller närmast tillgängliga år (Island: 2021).

9. Statliga investeringar i FoU inom medicin och hälsovetenskap respektive övrig civil FoU

Under den förra mandatperioden, mellan år 2018 och år 2022, ökade de statliga investeringarna i medicinsk och hälsovetenskaplig forskning och utveckling med mindre än en procent, jämfört med 27 procent för den övriga civila forskningen.¹ År 2024 beräknas de statliga anslagen för civil forskning och utveckling öka med drygt 919 miljoner kronor jämfört med år 2023.² Av denna ökning beräknas FoU inom medicin och hälsovetenskap få 316 miljoner kronor.³

(miljoner kronor)

I anslag för FoU inom medicin och hälsovetenskap ingår ALF- och TUA-medel för klinisk forskning. Med övrig civil forskning avses alla anslagen för forskning exklusive anslagen för försvarsforskning och medicin och hälsovetenskap.

¹ SCB (2024) Statbudgetanalysen, Offentliga budgetanslag för FoU efter utgiftsområde (särskild gruppering) och socioekonomiska mål år 2015–2024

² SCB (2024) Statbudgetanalysen, FoU-medel och FoU-andelar i statsbudgeten år 2003–2024

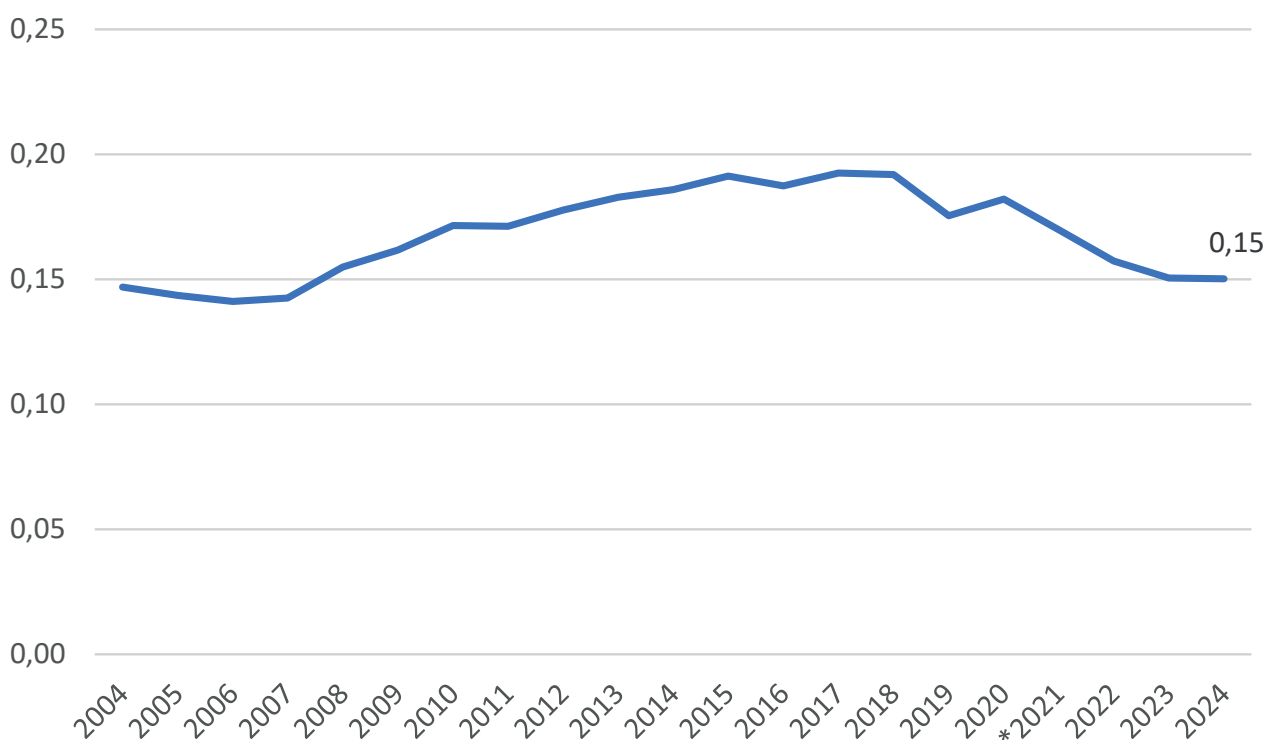
³ SCB (2024) Statbudgetanalysen, Beräknade FoU-medel i statsbudgeten efter utgiftsområde och underindelning av ändamålet allmänvetenskaplig utveckling år 2003–2014

*SCB (2021) Forskning och utveckling i Sverige 2020 – preliminär statistik. År 2021 justerades prognosen efter vårändringsbudgeten, till skillnad från tidigare års prognoser som utgår från höstbudgeten, pga pandemin. Beloppet 9 278 mnkr inkluderar den ökning på 298 mnkr som vårändringsbudgeten och extra ändringsbudgetar förde med sig.

10. Statliga investeringar i FoU inom medicin och hälsovetenskap som andel av BNP

De statliga investeringarna i medicinsk forskning och hälsovetenskap som andel av BNP nådde en topp på 0,19 procent år 2017, men har sedan dess sjunkit till 0,15 procent.^{1,2}

(% av BNP)

¹ SCB (2024) Offentliga budgetanslag för FoU, mnkr efter socioekonomiska mål enligt NABS 2007 och år, tidsperiod år 2017–2024. Inkluderar ALF-medel. Observera att data för 2023 och 2024 är preliminära.

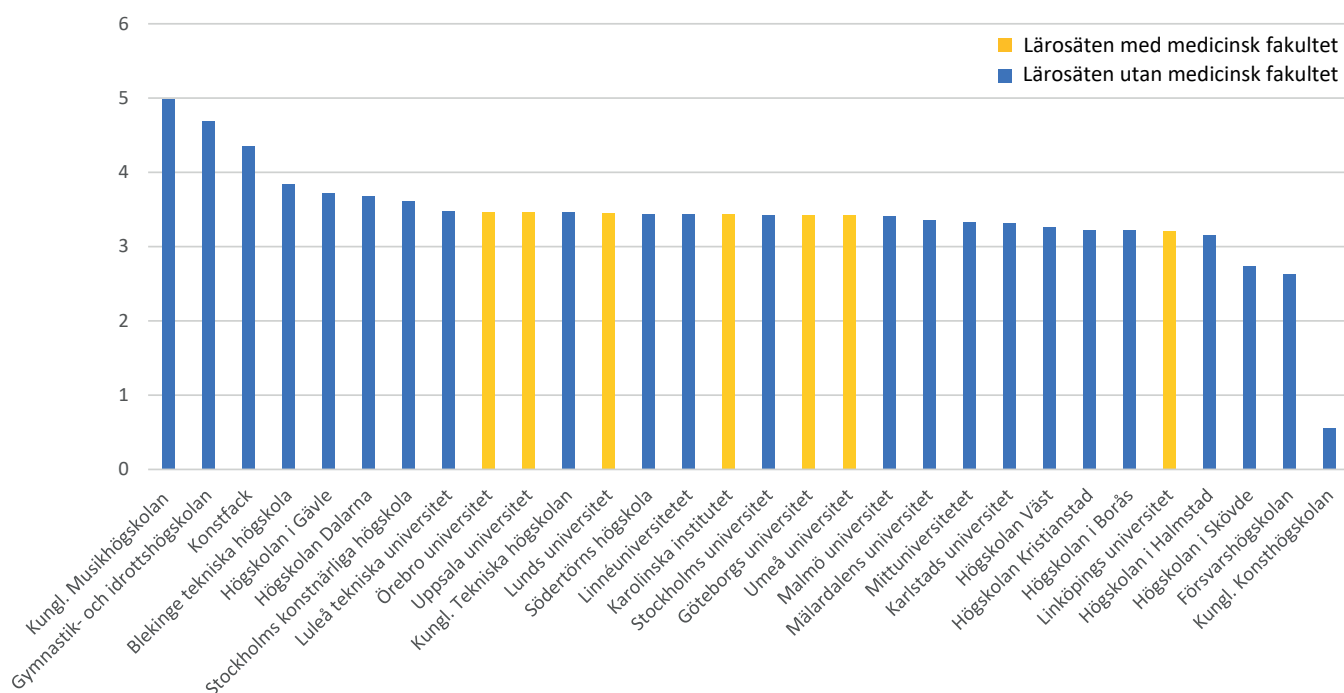
² Konjunkturinstitutet (2024) Prognosdatabasen, Försörjningsbalansen och BNP år 2004–2024, uttag 2024-11-06

* SCB (2021) Forskning och utveckling i Sverige 2020 – preliminär statistik. År 2021 justerades prognosen efter vårändringsbudgeten, till skillnad från tidigare års prognoser som utgår från höstbudgeten, pga pandemin. Beloppet 9 278 mnkr inkluderar den ökning på 298 mnkr kr som vårändringsbudgeten och extra ändringsbudgetar förde med sig.

11. Ökning av anslag för medel till forskning och utbildning på forskarnivå hos de statliga lärosätena

Av den aviserade ökningen för år 2025 på 1,5 miljarder kronor för forskning och utveckling går ungefär hälften direkt till landets statliga lärosäten och den andra hälften till forskningsråden (Vetenskapsrådet, Vinnova, Formas, Forte, Rymdstyrelsen och RISE).¹ Lärosäten med medicinska fakultet har fått ungefär samma procentuella tillskott av medel som övriga lärosäten.

(ökning i % mellan 2024 och 2025)

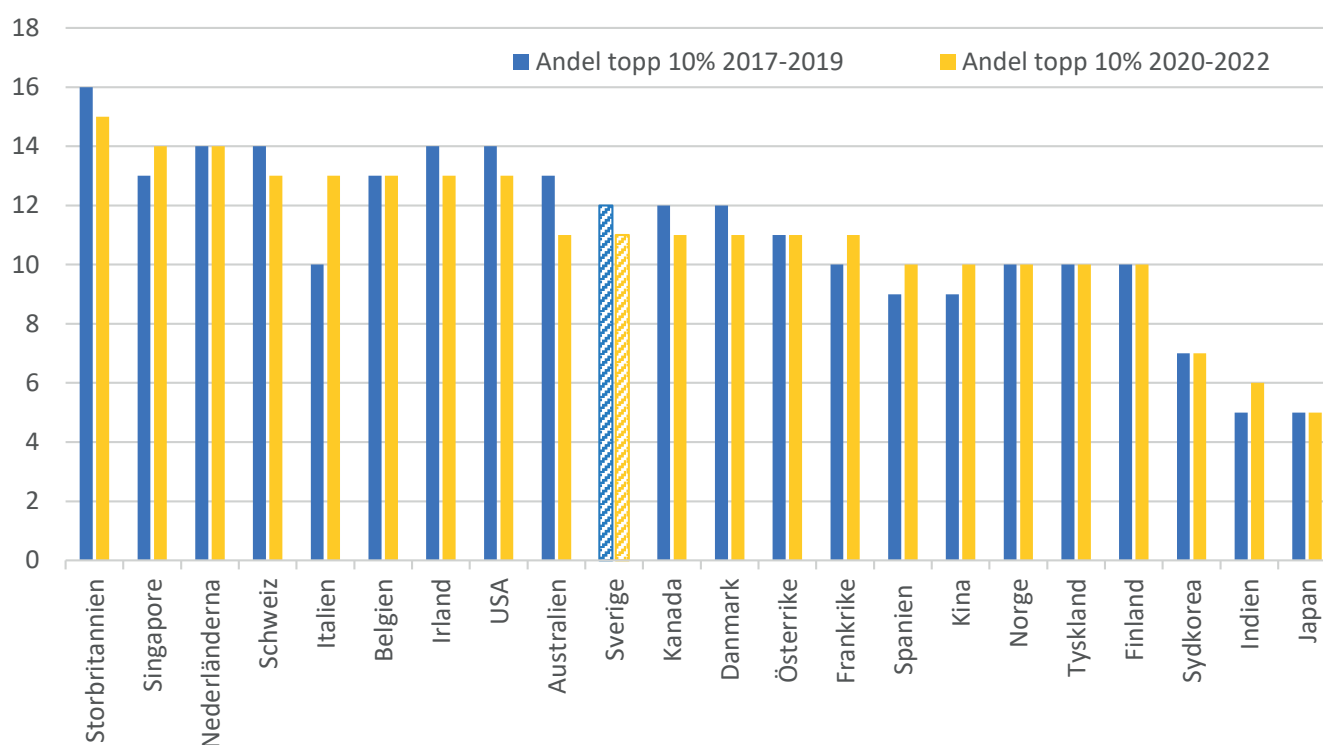
¹ Regeringen (2024) Budgetpropositionen 2025

Vetenskaplig kvalitet

12. Vetenskaplig kvalitet inom medicin och hälsovetenskap – internationell jämförelse

Bland ett urval av länder med vetenskapliga publikationer inom medicin och hälsovetenskap har Sverige mellan tidsperioden 2017 och 2019 samt 2020 och 2022 gått ned i andel publikationer bland de 10 procent mest citerade, men ändå stått kvar på en tionde plats sett till vetenskaplig kvalitet.¹

(andelen (%) publikationer bland de 10 procent mest citerade)

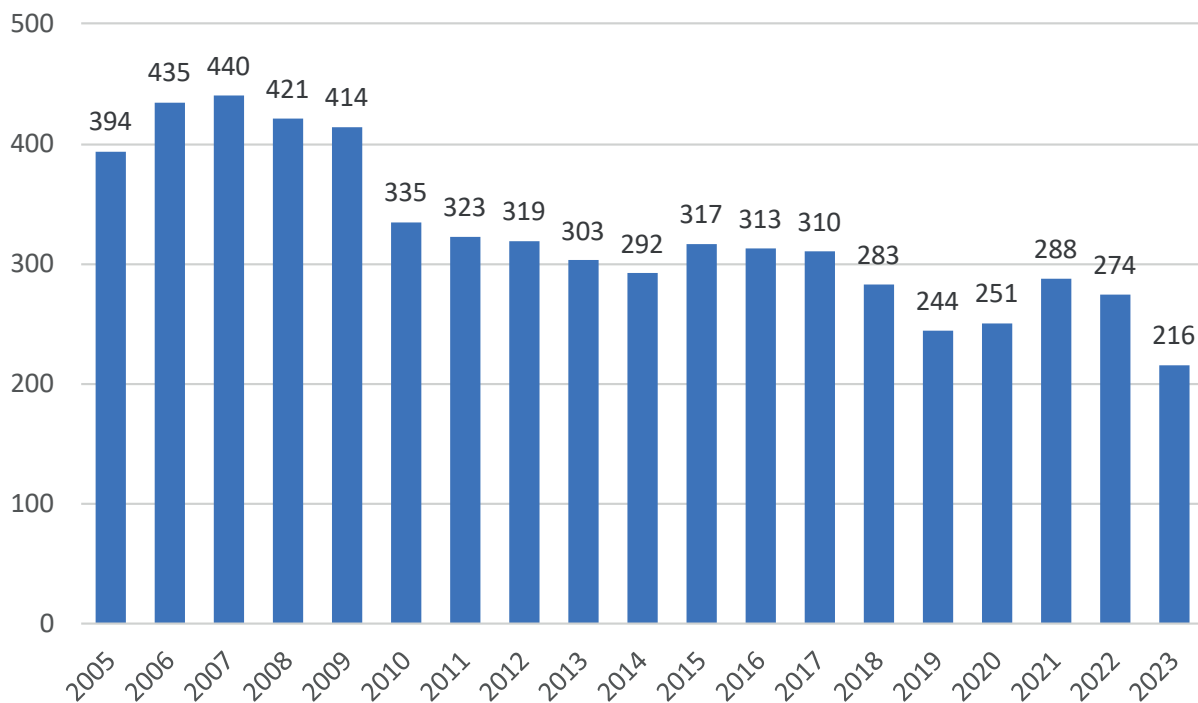
¹ Bearbetat underlag från Vetenskapsrådet (2024) *Datapaket – bibliometri inom medicin och hälsovetenskap*, Ämnesrådet för medicin och hälsa. Andelen högt citerade vetenskapliga publikationer anger hur stor andel av ett lands publikationer som återfinns bland de 10 procent mest citerade vetenskapliga publikationerna i världen. Antalet citeringar är räknade under ett treårsfönster, från det år artikeln publicerades och de två efterföljande åren.

Kliniska prövningar

13. Antal ansökningar om kliniska läkemedelsprövningar

Antalet inkomna ansökningar till Läkemedelsverket om kliniska läkemedelsprövningar har minskat i antal sedan slutet på 2000-talet. Mellan åren 2022 och 2023 minskade antalet inkomna ansökningar med över 20 procent.¹ Generellt har antalet kliniska prövningar minskat i hela Europa.²

(antal ansökningar)

¹ Läkemedelsverket (2024) Årsstatistik för kliniska läkemedelsprövningar i Sverige 2023

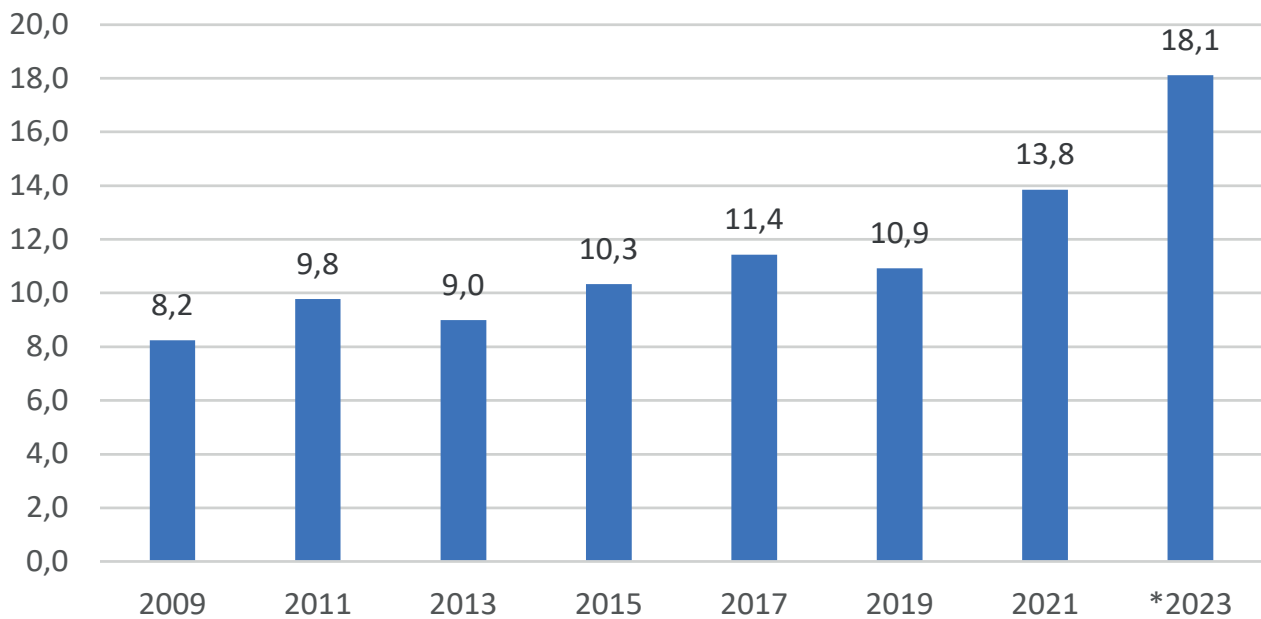
² IQVIA, EFPIA (2024) Assessing the clinical trial ecosystem in Europe

Företag

14. Läkemedelsföretagens FoU-investeringar

Läkemedelsföretagens investeringar i forskning och utveckling i Sverige har ökat under senare år och uppgick år 2023 till 18,1 miljarder kronor.¹

(miljarder kronor)

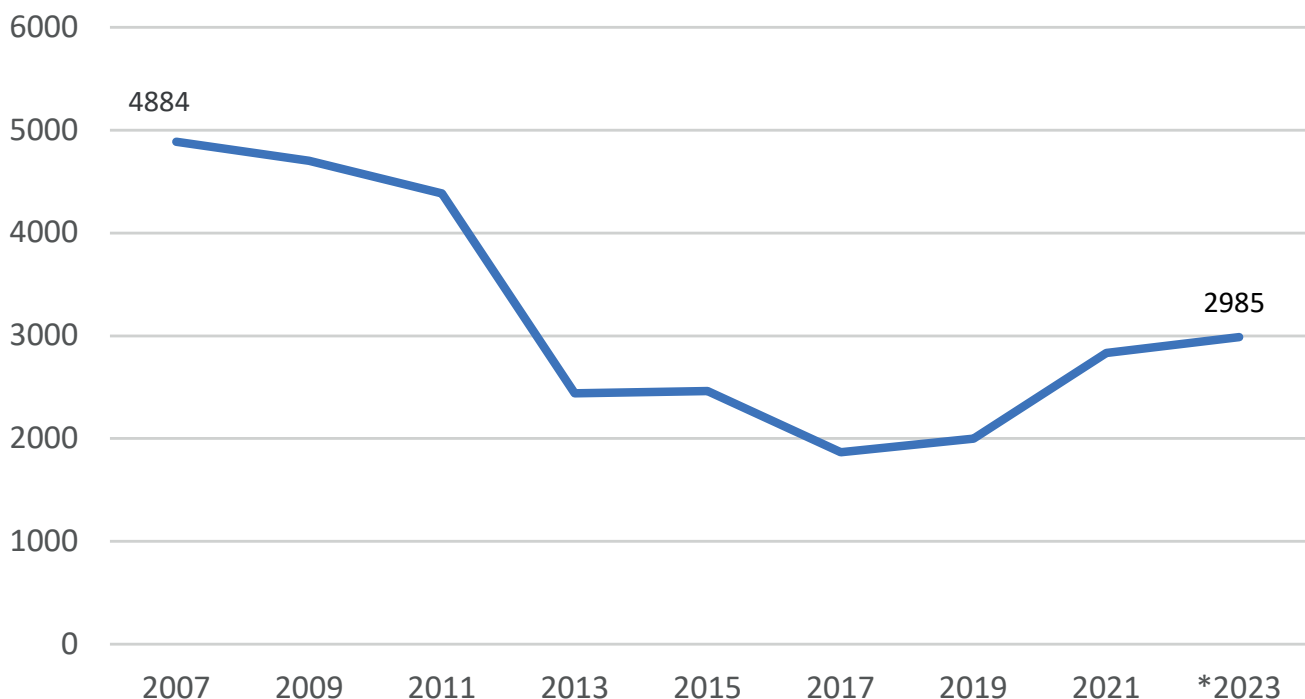
¹SCB (2024) *Utgifter för egen FoU, löpande priser efter produktgrupp SPIN 2007, typ av utgift och vartannat år 2009–2023*. Läkemedelsföretag avser företag inom näringsgren 21, Farmaceutiska basprodukter och läkemedel.

*År 2023 genomförde SCB en metodförändring som kan påverka jämförbarheten med föregående år på detaljerad nivå.

15. Antal årsarbeten för forskning och utveckling i läkemedelsföretag

Sedan år 2014 har antalet anställda på life science-företag i Sverige ökat stadigt med 11 875 anställningar, för att år 2022 nå 52 405 anställda. Flest anställda finns inom branschen medicinteknik, tätt följt av branschen läkemedel.¹ Antalet årsarbeten som ägnas åt egen forskning och utveckling i läkemedelsföretag i Sverige minskade med 62 procent mellan år 2007 och 2017. Under senare år har det skett en ökning, från 1 866 årsarbeten år 2017 till 2 985 årsarbeten år 2023.²

(antal årsarbeten)

¹ VINNOVA (2024) *Statistik över svenska life science-företag*

² SCB (2024) *Intern FoU-personal i företagssektorn efter näringsgren SNI2007, kön och yrke, vartannat år 2007–2023*.

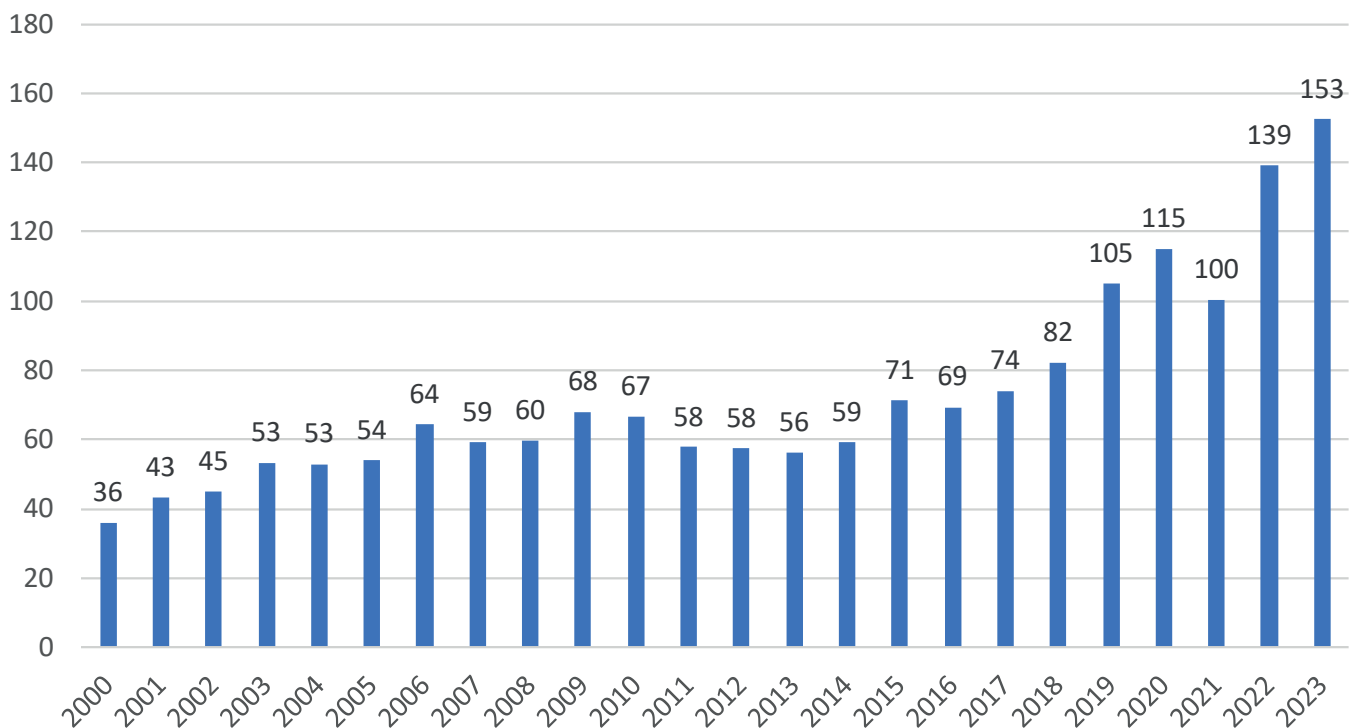
Läkemedelsföretag avser företag inom näringsgren 21, Farmaceutiska basprodukter och läkemedel. Med ett årsarbete avses det arbete som en intern, heltidsanställd person utför under ett år. Personal som hyrts in från annan part (till exempel konsulter) ingår ej.

*År 2023 genomförde SCB en metodförändring som kan påverka jämförbarheten med föregående år på detaljerad nivå.

16. Sveriges läkemedelsexport

År 2022 exporterade life science-företag i Sverige varor för 186,4 miljarder kronor.¹ Tittar vi specifikt på läkemedel så har exporten ökat i värde med cirka 325 procent mellan åren 2000 och 2023. Läkemedelsexporten ökade med 10 procent mellan år 2022 och 2023 och uppgick år 2023 till nära 153 miljarder kronor.²

(miljarder kronor)

¹VINNOVA (2024) Statistik över svenska life science-företag

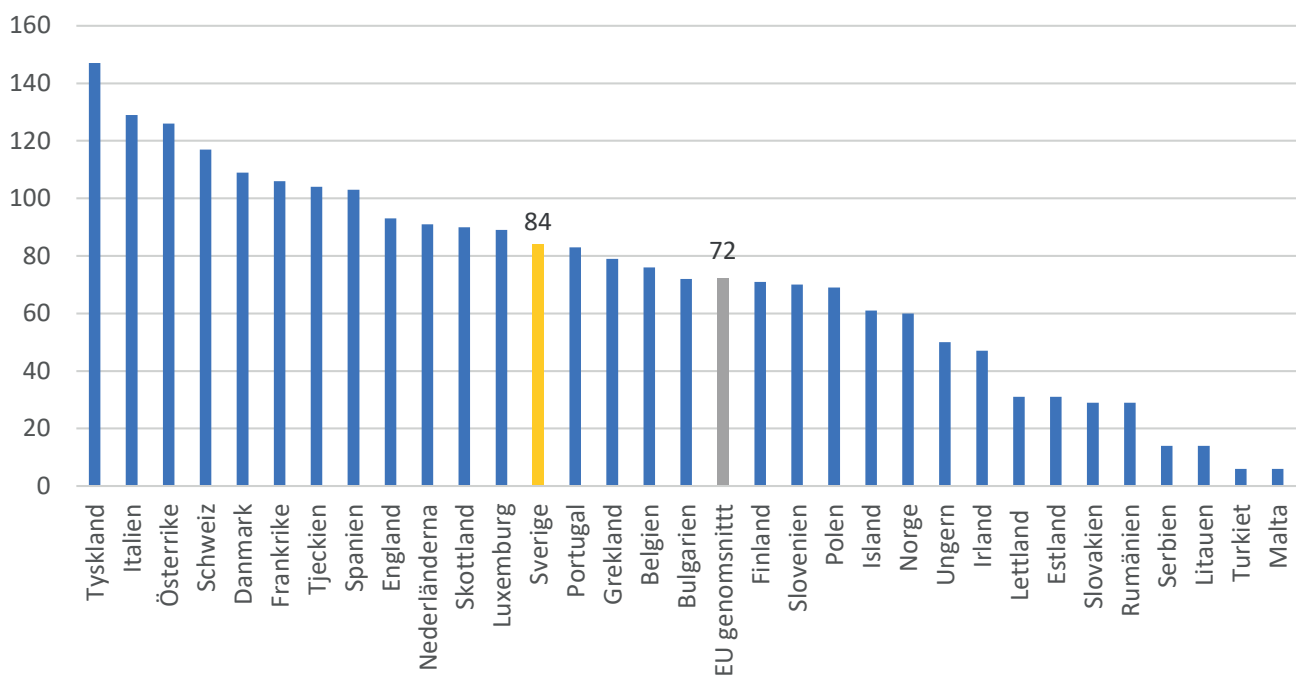
²SCB (2024) Varuexport. Bortfallsjusterat, tkr efter varugrupp SITC år 2000–2023. Läkemedel avser varugrupp 54, medicinska och farmaceutiska produkter.

Tillgänglighet

17. Tillgänglighet av läkemedel som blivit EU-godkända år 2019 till 2022

Under perioden år 2019 till 2022 blev 167 läkemedel marknadsgodkända i Europa. Sverige placerar sig på en trettionde plats i Europa när det gäller tillgänglighet av nya europeiskt marknadsgodkända läkemedel. Det är över EU-genomsnittet, men efter exempelvis Danmark som placerar sig på en femteplats.¹ I förra årets mätning låg Sverige på tionde plats.²

(antal läkemedel godkända mellan år 2019 och 2022)

¹ IQVIA:s *EFPIA Patients W.A.I.T. Indicator 2023 Survey*, June 2024. Endast länder med fullständiga data inkluderades. Visar tillgängligheten den 5 januari 2024 av 167 läkemedel som blivit marknadsgodkända i Europa under perioden 2019–2022.

² Forska!Sverige (2023) *Lägesrapport 2023*

Forska!Sverige - en oberoende stiftelse som
verkar för att förbättra villkoren för medicinsk
forskning och dess tillämpning